

ВІДОБРАЖЕННЯ СЕКТОРУ ІНФОРМУВАННЯ ПРО РИЗИКИ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ В УКРАЇНІ

ЗМІСТ

ПОДЯКИ	2
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	2
РЕЗЮМЕ	3
ВСТУП	7
УСТАНОВЛЕНІ ФАКТИ	8
Конкретний результат 1	8
Конкретний результат 2	10
Конкретний результат 3	12
ВИСНОВОК	14
РЕКОМЕНДАЦІЇ	15

ПОДЯКИ

Женевський міжнародний центр гуманітарного розмінування (GICHD) хотів би подякувати усім, хто брав участь у роботі зі складання цієї схеми. Варто відзначити їхню готовність пожертвувати кількома годинами свого часу та їхній ентузіазм, ступінь співпраці та відкритості. Цей звіт був би неможливим без їхньої підтримки. Це дослідження стало можливим завдяки фінансовій підтримці урядів Канади та Швейцарії. Думки, висловлені в дослідженні, належать авторам і не обов'язково відображають погляди урядів Канади чи Швейцарії.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ІРВНП	інформування про ризики вибухонебезпечних предметів
GICHD	Женевський міжнародний центр гуманітарного розмінування
СУІПМД	Система управління інформацією у протимінній діяльності
НУО	неурядова організація
ДСНС	Державна служба України з надзвичайних ситуацій
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ЮНІСЕФ	Дитячий фонд ООН

РЕЗЮМЕ

GICHD підтримує Україну з 2012 року. За цей час він створив формальні та неформальні партнерства з низкою національних, регіональних та міжнародних партнерів. У 2019 році він почав надавати спеціалізовану підтримку в сфері інформування про ризики вибухонебезпечних предметів (ІРВНП). Останні заходи GICHD включають участь у підготовці та перекладі українською мовою публікації Дорадчої групи з інформування про ризики вибухонебезпечних предметів під назвою «Запитання та відповіді стосовно навчання щодо ризиків, пов'язаних із вибухонебезпечними предметами» та переклад українською мовою навчального онлайн-курсу GICHD під назвою «Захист життя завдяки навчанню з питань ризиків від вибухонебезпечних предметів». Крім того, GICHD регулярно бере участь у Робочій групі з питань інформування про ризики вибухонебезпечних предметів в Україні (Робоча група з ІРВНП) і надає технічну підтримку в ІРВНП декільком органам влади та операторам протимінної діяльності.

Після консультацій із різними зацікавленими сторонами GICHD дійшов висновку, що складання схеми було б найкращим способом продовження підтримки реалізації результативних та ефективних ініціатив із ІРВНП в Україні. Метою складання схеми було пролити світло на сектор ІРВНП в Україні та визначити його слабкі місця. Зважаючи на це, було визначено такі конкретні результати цієї роботи:

- ▶ **Конкретний результат 1:** Складання схеми ключових адміністративних, координаційних та оперативних органів і процесів ІРВНП в Україні.
- ▶ **Конкретний результат 2:** Складання схеми зацікавлених сторін, партнерів і суб'єктів, що залучені до ІРВНП в Україні або можуть підтримати його.
- ▶ **Конкретний результат 3:** Аналіз гуманітарного контексту в Україні в зв'язку з ІРВНП та рекомендації для підвищення результативності реагування з використанням ІРВНП в Україні.

Методологія

Для складання схеми застосовувався набір кількісних методів досліджень. Усього було використано 37 документів. Це були окремі видання, статті, стандарти, опитування, настанови, презентації та окремі зображення, у тому числі з матеріалів ІРВНП та соціальних мереж. Дослідники також розглянули ключові дані з ІРВНП, у тому числі про нещасні випадки, спричинені вибухонебезпечними предметами. Крім того, було проведено 26 напівструктурованих інтерв'ю із ключовими співрозмовниками, як очно, так і дистанційно. Ключовими співрозмовниками були співробітники адміністративних, координаційних і оперативних органів, а також міжнародних та українських організацій.

Слід зауважити, що ситуація в Україні може швидко змінюватися. Висновки цього звіту ґрунтуються на даних, які було зібрано протягом першого кварталу 2024 року.

УСТАНОВЛЕНІ ФАКТИ

► Конкретний результат 1

Як виглядає, в Україні немає загальновизнаного центрального органу, що відповідав би за ІРВНП. Натомість цим займаються одразу кілька структур української влади. Таким чином, система ІРВНП в Україні включає низку державних органів і агенцій ООН, а також як сертифіковані, так і несертифіковані міжнародні та національні організації. Враховуючи участь багатьох організацій та різноманітні зв'язки між ними, зрозуміло, що система ІРВНП в Україні може здатися складною. Ця складність переноситься також і в практичну роботу.

Деякі респонденти вважали процес сертифікації надто складним і вказували, що він зосереджується більше на адміністративних питаннях, ніж на якості операцій. Здається, що складність цього процесу відбиває в невеликих організацій бажання сертифікуватися. З іншого боку, висловлювалася думка, що шукачі сертифікації були просто недостатньо готові до цього процесу.

Уже сама кількість суб'єктів, які працюють в Україні, особливо після повномасштабного вторгнення у 2022 році, ускладнює управління якістю та координацію заходів ІРВНП, і були повідомлення про дублювання заходів ІРВНП. Ситуація ще більше ускладнюється наявністю як сертифікованих, так і несертифікованих суб'єктів і широким використанням цифрового ІРВНП.

На рівні держави слід виділити або перерозподілити додаткові ресурси та спроможності, щоб забезпечити задоволення потреб сектору ІРВНП.

► Конкретний результат 2

Основними надавачами послуг ІРВНП в Україні є міжнародні та національні неурядові організації. Крім того, деякі державні органи також займаються ІРВНП. Заняття з ІРВНП в Україні включають заняття, орієнтовані на дорослих і дітей, а також спеціальні заняття для окремих груп, як-от працівники сектору гуманітарної діяльності та допомоги розвитку, співробітники екстрених служб, лідери громад і сільськогосподарські працівники.

Повідомлення в межах ІРВНП доносяться очно та онлайн, а деякі організації додають до них повідомлення з питань готовності до бойових дій та захищеності від впливу бойових дій. Використання цифрових форм ІРВНП в Україні заслуговує на увагу і свідчить про високий рівень цифрової грамотності в країні. Однак широке використання соціальних мереж також несе певний ризик, оскільки деякі публікації в соціальних мережах зображують небезпечну поведінку як героїчну, надсилаючи таким чином неправильне повідомлення.

ІРВНП здійснюється як спеціалізованими групами з ІРВНП, так і групами, які також проводять інші заходи. Усі респонденти повідомили, що їхні організації використовували групи, що склалися з представників обох статей, а щодо бенефіціарів ІРВНП збиралися дані про стать, вік та інвалідність, хоча дані з розбивкою за статтю та віком були більш поширеними, ніж дані про інвалідність. В Україні функціонує комплексна І Система управління інформацією у протимінній діяльності ІСУІПМД) і виконується значна робота зі збирання, упорядкування та розповсюдження даних про постраждалих від вибухонебезпечних предметів, включаючи дані з розбивкою за статтю, віком і, в деяких випадках, інвалідністю. Утім, здається, що основну увагу при цьому зосереджують на збиранні даних, а не на їх аналізі для адаптації та вдосконалення практик ІРВНП.

► Конкретний результат 3

Немає жодного сумніву, що Україна потребує ІРВНП. Дані СУІПМД свідчать про те, що чоловіки зазнають більшого ризику від вибухонебезпечних предметів, ніж жінки, і що деякі професії особливо знаходяться в зоні ризику. До таких належать професії сільського господарства, оскільки працівники цієї галузі змушені працювати на небезпечні території, щоб здобути засоби до існування. Відповідно, проекти ІРВНП мають

бути зосереджені не лише на розповсюдженні повідомлень та підвищенні обізнаності, а й на створенні середовища, яке сприятиме більш безпечній поведінці. Це можна зробити шляхом впровадження проєктів забезпечення альтернативних джерел засобів до існування для сільськогосподарських працівників, яким загрожують вибухонебезпечні предмети. Іншу групу ризику, про яку постійно говорили респонденти, складають мешканці прифронтової зони та окупованих територій. Обмеження доступу до 20-кілометрової буферної зони не дозволяє багатьом сертифікованим операторам ІРВНП охопити ці групи очно. Цифрове ІРВНП стало одним із методів роботи з ними. Організації, які не займаються ІРВНП як основною діяльністю, також можуть поширювати повідомлення в межах ІРВНП, якщо вони дістаються до територій, що потребують ІРВНП, в ході інших заходів гуманітарної діяльності та допомоги розвитку.

Подальша співпраця є одним із шляхів підвищення результативності ІРВНП в Україні. Це передбачає усунення будь-якої відособленості між міжнародними та національними організаціями, які працюють для досягнення однієї мети. Це дасть змогу покращити координацію, яку респонденти назвали однією з основних потреб сектору ІРВНП в Україні. Крім того, доступний процес сертифікації важливий як для координації, так і для управління якістю. Однак для покращення управління якістю може знадобитися більше ресурсів і спроможностей.

Вимірювання результативності ІРВНП залишається проблемою для України. Хоча оператори ІРВНП цілком спроможні відстежувати свою діяльність та звітувати про неї, і багато зусиль докладаються для вимірювання безпосередніх результатів роботи та звітування про них, оператори менш впевнені у своїй здатності розуміти та вимірювати більш віддалені результати та вплив. Респонденти кілька разів згадували про потребу в навчанні з управління ІРВНП, що може бути способом покращення вимірювання віддалених результатів і впливу.

ВИСНОВОК

Потреба в ІРВНП в Україні є очевидною. Цілком імовірно, що забруднення вибухонебезпечними предметами, особливо те, що сталося після повномасштабного вторгнення в лютому 2022 року, стане проблемою для багатьох поколінь. Незважаючи на те, що збільшення обсягів діяльності роботи з ІРВНП, яке відбулося з того часу, є вкрай необхідним, воно створило додаткові потреби та виклики щодо результативного та ефективного управління ІРВНП.

Результати складання цієї схеми вказують на багаторівневу та складну систему ІРВНП, що включає численні організації з не до кінця зрозумілими ролями та зв'язками. Ба більше, виглядає на те, що ресурси на міністерському рівні є обмеженими, і, можливо, недостатніми для ефективного нагляду за сектором ІРВНП в Україні. Координація розглядається як величезна проблема, яка ускладнюється наявністю як сертифікованих, так і несертифікованих надавачів послуг ІРВНП та широким використанням цифрового ІРВНП. Подібним же чином існують проблеми з сертифікацією, яка сприймається як занадто складна в адмініструванні та недоступна для невеликих організацій. Враховуючи те, що проблема вибухонебезпечних предметів буде актуальною протягом багатьох років, розбудова спроможності та локалізація ІРВНП мають вирішальне значення, і слід докласти зусиль для підтримки таких ініціатив.

Однією з груп із ризикованою поведінкою в Україні є особи, що йдуть на ризик «навмисно» або «вимушено».¹ Одним зі способів підтримки цієї групи є партнерства з іншими суб'єктами гуманітарної діяльності та допомоги розвитку, які можуть створювати альтернативи, що усувають потребу в ризикованій поведінці. Ба більше, критичний аналіз наявних даних для коригування повідомлень ІРВНП з метою зміни поведінки може сприяти кращій адаптації та більшій результативності ІРВНП. Нарешті, вимірювання результатів ІРВНП може допомогти відстежити прогрес у зміні поведінки.

Сектор ІРВНП в Україні вже є високорозвиненим та має значний відповідний досвід, і в країні є потенціал для більш результативного та ефективного ІРВНП.

¹ Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), *IMAS Mine Risk Education Best Practice Guidebook 1*, 2005, доступ 24 липня, 2024, <https://reliefweb.int/report/world/imas-mine-risk-education-best-practice-guidebook-1>

РЕКОМЕНДАЦІЇ

На підставі фактів, установлених в ході складання цієї схеми, розроблено декілька рекомендацій. Ці рекомендації можна підсумувати таким чином:

Поліпшити координацію дій зацікавлених в ІРВНП сторін і заходів ІРВНП: наразі координація дій зацікавлених в ІРВНП сторін і заходів ІРВНП в Україні є складним завданням. Пропонується організувати семінар під керівництвом уряду України та за участю відповідних зацікавлених сторін, щоб обговорити, як можна покращити координацію.

Зробити процес сертифікації більш доступним: невеликі організації, що надають послуги ІРВНП, зацікавлені в сертифікації, але вони ще не мають засобів для проходження цього процесу в його нинішньому вигляді. Враховуючи нинішню надзвичайну ситуацію в Україні, пропонується запровадити спрощений та прискорений процес сертифікації на найближчий час, який би дозволяв розпочати заходи ІРВНП та давав би операторам достатньо часу для підготовки до повної сертифікації.²

Посилити інтеграцію повідомлень ІРВНП у діяльність інших секторів: передбачається, що посилення координації та інтеграції з іншими суб'єктами гуманітарної діяльності та допомоги розвитку може стати способом вирішення проблем груп, які навмисно/вимушено йдуть на ризик, і охоплення недоступних у іншому випадку районів, як-от 20-кілометрової буферної зони.

Впровадити більше стратегій зміни поведінки: пропонується використовувати більше методів зміни поведінки при поширенні повідомлень ІРВНП. Наприклад, можна було б провести комплексний аналіз перешкод на шляху зміни поведінки і факторів, що сприяють такій зміні в Україні.

Удосконалити аналіз зібраних даних: в Україні є дуже хороший набір даних щодо ІРВНП, але додатковий аналіз цих даних може допомогти підвищити загальну результативність ІРВНП.

Розробити технічні настанови для ІРВНП: необхідно розробити конкретні настанови та поширити їх у спільноті ІРВНП з метою подальшої гармонізації ІРВНП. Поточний розділ українських національних стандартів протимінної діяльності щодо ІРВНП можна оновити та опублікувати як окремий стандарт, що буде доступний безкоштовно.

Забезпечити більше можливостей для розбудови спроможностей і навчання для всіх зацікавлених сторін: багато практичних працівників хочуть дізнатися більше про управління ІРВНП. Слід організувати низку курсів із управління ІРВНП, відкритих для всіх зацікавлених сторін. Це може також допомогти в урегулюванні неофіційного статусу багатьох несертифікованих організацій, що надають послуги ІРВНП в країні. Зважаючи на широке використання повідомлень із соціальних мереж, що зображують небезпечну поведінку, можна проводити навчання належному підходу до повідомлень в сфері ІРВНП для інфлюенсерів із соціальних мереж, новинних журналістів або інших професіоналів, які використовують соціальні мережі в своїй роботі, як засіб підвищення результативності поширення повідомлень у сфері ІРВНП.

Організувати семінари для обміну знаннями: можна організувати серію технічних семінарів для обговорення різних методологій ІРВНП на основі конкретних сфер знань, як-от соціальні та поведінкові зміни, комунікації та освіта дорослих і дітей. Слід передбачити створення партнерств між організаціями та особами, що є компетентними в різних сферах.

Інтегрувати вимірювання результатів у ІРВНП: збирання даних в Україні загалом поставлено дуже добре, але недостатньо проводиться моніторинг досягнення бажаних результатів та впливу. Крім того, пропонується проводити подальше обговорення розробки спеціальної теорії змін для ІРВНП та стандартизації способу вимірювання діяльності та її безпосередніх результатів.

Забезпечити сталий характер ІРВНП: сталий характер ІРВНП має вирішальне значення в такій ситуації, в якій перебуває Україна. Слід докласти зусиль, щоб надавати пріоритет місцевим підходам до ІРВНП. Крім того, якщо оператори співпрацюють безпосередньо з міністерствами, це може допомогти забезпечити сталий характер роботи.

² Наразі висунуто ініціативу цифровізації процесу сертифікації. Це може бути рішенням для спрощення та удосконалення процесу.

ВСТУП

GICHD підтримує Україну з 2012 року та створив формальні й неформальні партнерства з низкою національних, регіональних та міжнародних партнерів. У 2019 році GICHD почав надавати спеціалізовану підтримку в справі ІРВНП. ІРВНП позначає види діяльності, які спрямовані на зменшення ризику отримання травм від вибухонебезпечних предметів шляхом підвищення обізнаності про проблему серед жінок, дівчат, хлопців і чоловіків відповідно до їхніх різноманітних вразливостей, ролей і потреб, а також шляхом сприяння змінам у поведінці. До основних видів діяльності належать поширення інформації, освіта й навчання.³

Конкретна підтримка, яку надав Україні GICHD, включає спільну організацію регіонального круглого столу в Покровську та переклад українською мовою публікації Дорадчої групи з інформування про ризики вибухонебезпечних предметів під назвою «Запитання та відповіді стосовно навчання щодо ризиків, пов'язаних із вибухонебезпечними предметами» та переклад українською мовою навчального онлайн-курсу GICHD під назвою «Захист життя завдяки навчанню з питань ризиків від вибухонебезпечних предметів». На момент складання цього звіту вже понад 200 учасників пройшли цей курс українською мовою. GICHD також регулярно бере участь у засіданнях Робочої групи з ІРВНП в Україні та надає технічну підтримку в ІРВНП декільком органам влади та операторам протимінної діяльності.

У рамках узгодженої роботи для посилення підтримки ІРВНП в Україні та після консультацій із різними зацікавленими сторонами, GICHD дійшов висновку, що складання схеми було б для нього найкращим способом продовження підтримки надання послуг ІРВНП в Україні та забезпечення ще вищої результативності, ефективності та впливу ІРВНП в Україні.

Було визначено такі конкретні результати цієї роботи:

- ▶ **Конкретний результат 1:** Складання схеми ключових адміністративних, координаційних та оперативних органів і процесів ІРВНП в Україні.
- ▶ **Конкретний результат 2:** Складання схеми зацікавлених сторін, партнерів і суб'єктів, що залучені до ІРВНП в Україні або можуть підтримати його.
- ▶ **Конкретний результат 3:** Аналіз гуманітарного контексту в Україні в зв'язку з ІРВНП та рекомендації для підвищення результативності реагування з використанням ІРВНП в Україні.

Тут важливо зазначити, що складання схеми не було оцінюванням стану сектору ІРВНП в Україні. Його метою було зрозуміти, як виглядав сектор ІРВНП під час виконання цієї роботи, і запропонувати адаптовані до гуманітарного контексту варіанти подальших дій.

Методологія

Для складання схеми застосовувався набір кількісних методів досліджень. Усього було використано 37 документів. Це були окремі видання, статті, стандарти, опитування, настанови, презентації та окремі зображення, у тому числі з матеріалів ІРВНП та соціальних мереж. Дослідники також розглянули ключові дані з ІРВНП, у тому числі про нещасні випадки, спричинені вибухонебезпечними предметами. Крім того, було проведено 26 напівструктурованих інтерв'ю із ключовими співрозмовниками, як очно, так і дистанційно. Ключовими співрозмовниками були співробітники адміністративних, координаційних і оперативних органів, а також міжнародних та українських організацій. Нижче подано факти, встановлені в ході складання схеми.

³ Міжнародний стандарт протимінної діяльності (МСПМД) 12.10 про ІРВНП.

УСТАНОВЛЕНІ ФАКТИ

► Конкретний результат 1

Основні суб'єкти

У ході складання схеми ми виявили дев'ять основних суб'єктів⁴ системи ІРВНП в Україні. На національному рівні основними суб'єктами були:

Секретаріат Національного органу з питань протимінної діяльності: більшість респондентів повідомили, що Національний орган з питань протимінної діяльності де-юре є національним координаційним органом для протимінної діяльності, включаючи ІРВНП. Від усіх акредитованих операторів очікується підпорядкування Національному органу з питань протимінної діяльності. Крім того, він бере активну участь у адвокаційній роботі з просування ІРВНП та сприяє розробці стратегії протимінної діяльності. Він надає дані про ІРВНП в країні та наглядає за розвитком і вдосконаленням сектору ІРВНП.

Центр гуманітарного розмінування (ЦГР): деякі респонденти повідомили, що ЦГР є новим національним координаційним органом із протимінної діяльності. Для деяких респондентів були незрозумілі співвідношення між ЦГР, Національним органом з питань протимінної діяльності та іншими національними органами.

Органи сертифікації: існують три органи, які сертифікують і забезпечують якість роботи організацій, що займаються протимінною діяльністю, включно з діяльністю в сфері ІРВНП. Це Центр протимінної діяльності в Чернігові, Військовий інженерний інститут в Кам'янці-Подільському та Центр гуманітарного розмінування Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) в Мерефі.⁵ Ці органи підпорядковані різним міністерствам. Очікується, що вони надаватимуть указівки сертифікованим операторам ІРВНП декількома способами, а саме шляхом первинної сертифікації операторів, розподілу географічних зон відповідальності та візитів для забезпечення якості.

ДСНС: ДСНС має розгалужену мережу підрозділів по всій Україні та безпосередньо відповідає за впровадження ІРВНП, особливо на звільнених територіях і вздовж лінії фронту, куди інші сертифіковані оператори можуть бути неспроможні потрапити через урядові обмеження. ІРВНП проводиться персоналом, який пройшов навчання або в Міжрегіональному навчальному центрі ДСНС, або в інших партнерів у сфері протимінної діяльності.

Обласні органи влади: обласні органи влади виконують переважно координаційну функцію, але деякі респонденти повідомили, що отримували від них завдання.

Національні та міжнародні оператори: численні організації проводять заходи ІРВНП в Україні. До них належать як організації, що займаються протимінною діяльністю, так і організації з більш широкими завданнями в сфері гуманітарної діяльності та допомоги розвитку. Організації, які проводять ІРВНП в Україні, можуть бути сертифіковані чи ні. Крім того, деякі міністерства займаються розробкою матеріалів ІРВНП та проводять заходи ІРВНП. До них належить Міністерство культури та інформаційної політики, що діє через свій Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, який продукує медіа-матеріали в сфері ІРВНП, що поширюються через обласні органи влади.

Зона відповідальності протимінної діяльності: цей орган, що працює під головуванням Програми розвитку ООН, займається всіма ключовими елементами протимінної діяльності, включаючи ІРВНП.

Робоча група з ІРВНП: ця робоча група вважається платформою для обговорення пов'язаних із ІРВНП ідей та проблем. До Робочої групи залучені як міжнародні, так і національні суб'єкти, а головує в ній ЮНІСЕФ.

⁴ Це не означає, що ці дев'ять суб'єктів є єдиними в своєму роді, але саме вони найчастіше згадувалися респондентами.

⁵ На момент виходу цієї публікації Центр перебував у процесі переїзду до Вінниці.

Основні питання, що порушувалися під час інтерв'ю

При обговоренні архітектури ІРВНП респонденти приділяли особливу увагу сертифікації, управлінню якістю, плануванню та координації.

Сертифікація та управління якістю

Національне законодавство в сфері протимінної діяльності вимагає сертифікації всіх операторів. Деякі респонденти заявили, однак, що процес сертифікації був надто складним для їхніх організацій і зосереджувався більше на адміністративних питаннях, ніж на змісті та якості наданих послуг ІРВНП. Повідомлялося, що ця складність спричинила затримки для організацій, які прагнули пройти сертифікацію, незважаючи на нагальну потребу в ІРВНП в Україні. Наприклад, один респондент згадав, що процес сертифікації передбачав подання кількох пакетів документів і наймання додаткового персоналу, що не бере участі в практичній роботі. Утім, інші вказували, що деякі організації були недостатньо підготовлені до процесу сертифікації, що призвело до затримок. Ще однією перешкодою для сертифікації стала ціна національних стандартів протимінної діяльності, які коштували 90 євро. Ця сума була не під силу меншим організаціям, які могли не мати фінансових або людських ресурсів, необхідних для проведення процесу сертифікації.⁶ Деякі представники повідомили, що, оскільки їхні організації не були сертифіковані, вони не мали такого ж доступу до навчання чи фінансування, як інші, більші організації. Вони потрапили в замкнуте коло: без доступу до ресурсів, ці організації не змогли завершити процес сертифікації, що, у свою чергу, означало, що вони не мали доступу до ресурсів. Деякі респонденти розглядали сертифікацію як ресурсомісткий процес, який не всі організації можуть собі дозволити.

Були різні оцінки тривалості часу, який знадобився для отримання сертифікату надавача послуг ІРВНП в Україні – від двох з половиною місяців до одного року. Конкретні вимоги до сертифікації можна знайти онлайн, але деякі респонденти повідомили, що вони недостатньо чіткі. Також повідомлялося, що цей процес зосереджувався в основному на очному ІРВНП та на сертифікації груп, які проводили такі заходи. Це створює певні ускладнення в умовах України, де широко використовуються засоби масової інформації та соціальні мережі, оскільки немає чіткого процесу сертифікації для такого типу надання послуг ІРВНП.

Після сертифікації необхідна регулярна робота з забезпечення та контролю якості. Повідомляється, що центри протимінної діяльності несуть відповідальність за забезпечення дотримання національних стандартів протимінної діяльності, і було зазначено, що кожного сертифікованого учасника протимінної діяльності слід відвідувати для перевірки якості принаймні раз на рік. Однак складається враження, що після сертифікації регулярного забезпечення якості або контролю якості не проводиться; деякі респонденти заявили, що вони ніколи не проходили моніторинг після сертифікації їхніх організацій. Схоже, що існує потреба в виділенні або перерозподілі ресурсів, щоб уможливити проведення необхідних заходів із забезпечення якості та контролю якості ІРВНП.

Планування та координація

В Україні існує кілька механізмів координації та співпраці, як-от Зона відповідальності протимінної діяльності та Робоча група з ІРВНП. Обидві організації проводять регулярні засідання, які відкриті для національних і міжнародних суб'єктів і представників української влади та відвідуються ними. Як зазначалося вище, Зона відповідальності протимінної діяльності охоплює всі складові протимінної діяльності, тоді як Робоча група з ІРВНП зосереджується саме на ІРВНП. Вони не є офіційними національними органами планування та координації, а радше підтримують координацію та співпрацю при проведенні відповідної діяльності. Українські органи влади іноді беруть участь у роботі Зони відповідальності протимінної діяльності та Робочої групи з ІРВНП, щоб обмінюватися інформацією про найбільш вразливі регіони та групи населення та про інциденти, пов'язані з вибухонебезпечними предметами.

Повідомлялося, що саме Національний орган з питань протимінної діяльності та центри протимінної діяльності беруть участь у плануванні та координації ІРВНП. Тим часом кожен центр протимінної діяльності відповідає за координацію роботи операторів протимінної діяльності, які працюють у його регіоні. Повідомлялося, що

⁶ Слід зазначити, що між написанням цього звіту про складання схеми та його публікацією національні стандарти протимінної діяльності стали безкоштовно доступними онлайн українською мовою.

центри протимінної діяльності координують роботу всіх сертифікованих операторів протимінної діяльності, використовуючи річні та тижневі плани. Однак також повідомлялося, що широкомасштабний процес визначення пріоритетів для координації був відсутній, але операторів часто просили проводити заняття в населених пунктах, де ставалося багато нещасних випадків.

Однак складається враження, що, хоча центри протимінної діяльності надають рекомендації щодо того, де можна провести заходи ІРВНП, їхні рекомендації не є обов'язковими для виконання. Насправді оператори ІРВНП самі собі ставлять завдання та подають робочі плани відповідному координаційному органу, щоб повідомити його про свої сфери діяльності. Організації-виконавці мають різні підходи до прийняття рішень про місця роботи, і в минулому це, схоже, призводило до часткового чи повного дублювання заходів. Крім того, інші організації, які впроваджували ІРВНП як частину якоїсь ширшої програми, здійснювали заходи ІРВНП лише в тих місцях, де вони проводили іншу діяльність. Здебільшого це були несертифіковані організації, які відтак не отримували жодних офіційних завдань та не звітували про напрямки своєї роботи через будь-які формальні системи протимінної діяльності. Подібним же чином, координація роботи між ДСНС та іншими операторами протимінної діяльності може бути проблематичною, оскільки ДСНС офіційно не отримує інформації про організації, що працюють за окремими напрямками. Цією інформацією з ДСНС діляться лише час від часу, коли вона взаємодіє та контактує з іншими організаціями. Немає загальної інформаційної панелі, яка б дозволяла ДСНС бачити, які організації де працюють.

Координаційна робота ще більше ускладнюється використанням засобів масової інформації та соціальних мереж для розповсюдження повідомлень ІРВНП. Хоча використання засобів масової інформації та соціальних мереж в таких ситуаціях, як українська, має багато переваг, існує також ризик перенасичення, що призводить до того, що повідомлення ІРВНП загубляться серед усіх інших поширюваних повідомлень. Крім того, існує кілька версій тих самих платформ, які використовуються різними організаціями в Україні, в той час як ефективніше було б працювати разом і спільно використовувати платформи.

Що стосується очного ІРВНП, один респондент повідомив про дослідження, яке показало, що учасники занять із ІРВНП скаржилися на перевантаження занадто великою кількістю повідомлень. Однією з причин цього був брак координації. Для усунення дублювання заходів організації за можливості координують свої дії на двосторонній основі. Однак здається, що, хоча співпраця між сертифікованими організаціями може бути відносно легкою, цього не можна сказати про співпрацю між сертифікованими та несертифікованими організаціями, оскільки вони не так часто координують свої дії на двосторонній основі.

Загалом респонденти дійшли консенсусу, що координацію заходів ІРВНП слід вдосконалювати.

► Конкретний результат 2

Оператори ІРВНП

Основними надавачами послуг ІРВНП є національні та міжнародні НУО. Крім НУО, деякі державні органи також проводять роботу з ІРВНП. ДСНС вважається основним надавачем послуг ІРВНП у країні. Вона має розгалужену мережу підрозділів по всій Україні та проводить заходи ІРВНП у всіх областях, у тому числі на лінії фронту. Багато респондентів зазначили, що ДСНС є визнаною та шанованою організацією в Україні, що підвищило ефективність її повідомлень. Однак через різноманітність діяльності та операцій ДСНС ця служба часто була обмежено доступною в тих районах, які найбільше потребували ІРВНП.

Надання послуг ІРВНП очно та онлайн

Заняття з ІРВНП в Україні включають заняття, орієнтовані на дорослих і дітей, а також спеціальні заняття та навчальні заходи для працівників сектору гуманітарної діяльності та допомоги розвитку, співробітників екстрених служб, лідерів громад і сільськогосподарських працівників. Повідомлення ІРВНП доносять як очно, так і онлайн. Інформація, що передається, включає традиційні повідомлення ІРВНП, як-от «не торкайтеся», «не наближайтеся», «повідомляйте», а також повідомлення, спрямовані на зміну поведінки та формування

готовності до бойових дій та захищеності від впливу бойових дій. Існує навіть настановчий документ щодо повідомлень, спрямованих на формування готовності до бойових дій та захищеності від впливу бойових дій, розроблений з метою узгодження таких повідомлень в Україні.

Як зазначалося вище, однією з ключових особливостей IPВНП в Україні є широке використання цифрових медіа. Це включає проведення занять із IPВНП за допомогою онлайн-платформ, соціальних мереж і платформ електронного навчання. Одна організація також розробила комп'ютерну програму, яка дозволяє користувачам фотографувати вибухонебезпечні предмети, записувати їх GPS-координати та повідомляти про їх наявність, тоді як інша організація використовує QR-код, щоб перенаправляти громадян безпосередньо до групи ДСНС у WhatsApp для повідомлення про вибухонебезпечні предмети. Незважаючи на те, що цифрове IPВНП є ефективним засобом охоплення великої кількості людей і може охопити людей, які не можуть скористатися очними заняттями з IPВНП, деякі респонденти висловили стурбованість тим, що цифрові кампанії з IPВНП є надто загальними за тематикою.

На досліджених сайтах соціальних мереж ми побачили, що деякі сторінки пропагували й героїзували небезпечну поведінку. Це небезпечно та може сприяти повторенню небезпечної поведінки іншими. Наприклад, в одному відео на YouTube чоловіка, який несе вибухонебезпечний предмет з дороги в ліс, називають «героєм» і «справжнім чоловіком». Якими б добрими намірами не був мотивований його вчинок, він є контрпродуктивним для цілей IPВНП, оскільки може сприяти поширенню небезпечної поведінки.

У випадку багатьох національних НУО IPВНП безпроблемно інтегрується в їхню ширшу гуманітарну діяльність, спрямовану на підвищення стійкості громад під час конфлікту. Це має свої переваги, оскільки кожна НУО може використовувати свої сильні сторони під час надання послуг IPВНП. Наприклад, виявилось, що одна організація зосередилася на своєму досвіді в комунікації щодо соціальних змін і змін поведінки, тоді як інші організації використовували свій досвід у сфері освіти та навчання. Проте організації переважно зосереджували свої зусилля на сферах, де вони вже реалізовували проєкти, хоча це не обов'язково були саме ті сфери, які потребували IPВНП у першу чергу.

Склад груп

В Україні залучені до IPВНП організації проводять IPВНП силами спеціальних груп IPВНП або об'єднаних груп, які також займаються іншими видами діяльності. Усі респонденти повідомили про групи, що складаються з представників обох статей, але також були згадки про труднощі з найманням чоловіків і жінок. Труднощі з найманням чоловіків були пов'язані з призовом на війну, тоді як для жінок труднощі були пов'язані з неправильним уявленням, за яким нетехнічне обстеження та діяльність з IPВНП передбачали фізичний контакт з вибухонебезпечними предметами та проникнення на території, забруднені вибухонебезпечними предметами.

Збирання даних

В Україні є СУІМПД, яка містить дані, які можуть бути корисними для роботи в сфері IPВНП, наприклад, дані з розбивкою за статтю та віком про постраждалих, нещасні випадки, забруднення та проведені заходи IPВНП.

Деякі респонденти також повідомили, що вони збирали дані з розбивкою за інвалідністю, хоча це робилося рідше, ніж збирання даних із розбивкою за статтю та віком. Лише один респондент повідомив про скерування осіб із інвалідністю для отримання додаткової підтримки.

Групи, що перебувають у зоні найбільшого ризику від вибухонебезпечних предметів

Зрозуміло, що в ситуації активного конфлікту, як-от той, що переживає Україна, важко визначити групу, яка перебуває в зоні найбільшого ризику. Респонденти запропонували широкий спектр конкретних груп, які перебувають у зоні особливого ризику, включно з сільськогосподарськими працівниками, співробітниками екстрених служб, працівниками, які ремонтують інфраструктуру, переміщеними особами, поверненнями, особами, які живуть у прифронтовій зоні, і дітьми. Стосовно дітей подеколи висловлювалися припущення, що школи можуть отримувати численні повідомлення та матеріали ІРВНП і що діти, які не відвідують школу, тим самим втрачають можливість відвідати заняття з ІРВНП.

Проте загалом усі респонденти визнавали, що чоловіки перебувають у групі більшого ризику, ніж жінки, що відображено в доступних даних про потерпілих. Тим не менш, респонденти вважали, що чоловіків важко охопити ІРВНП через призов або через перебування на роботі в той час, коли групи ІРВНП організовували заняття. Деякі респонденти повідомили, що українське трудове законодавство змушує їх проводити заняття з ІРВНП саме в ці години. Цифрове ІРВНП та використання засобів масової інформації, а також проведення занять із ІРВНП на робочих місцях були запропоновані як потенційні рішення для усунення цієї прогалини.

Ще однією групою, яка сприймалася як неспроможна долучитися до занять із ІРВНП, були мешканці прифронтової зони. Це пояснювали обмеженням на проведення очних занять із ІРВНП у 20-кілометровій буферній зоні. Незважаючи на це, деякі організації, які все ж мали доступ до буферної зони, повідомили про поширення інформації про безпечне поводження з вибухонебезпечними предметами разом із наданням предметів першої необхідності в порядку гуманітарної допомоги. Крім того, повідомлялося, що військовослужбовці підрозділів цивільно-військового співробітництва поширювали повідомлення ІРВНП на блокпостах, хоча це робилося в обмежених масштабах і не дуже часто. Декілька респондентів сказали, що вони хотіли б отримати доступ до буферної зони для груп ІРВНП, особливо з огляду на те, що ІРВНП можна вважати діяльністю, що рятує життя, і що іншим гуманітарним організаціям, як-от ті, що постачають їжу та інші предмети першої необхідності, було дозволено працювати там. За загальною думкою, мешканці прифронтової зони та окупованих територій мали найменший доступ до заходів ІРВНП.

Координація

Як здається, координація заходів ІРВНП в Україні є проблематичною. Як ми вже згадували, координація ускладнюється присутністю як сертифікованих, так і несертифікованих організацій. Несертифіковані організації часто не залучаються до координаційних механізмів, як формальних, так і неформальних. Повідомлялося, що несертифікованим організаціям бракувало чіткого розуміння того, які організації де працюють, і вони не мали доступу до карт СУІМПД. Хоча повідомлялося про дублювання як серед сертифікованих організацій, так і між несертифікованими та сертифікованими організаціями, повідомлялося, що дублювання є меншою проблемою серед сертифікованих організацій, оскільки вони можуть координувати дії на двосторонній основі. Проте сертифіковані та несертифіковані організації контактували між собою набагато рідше.

Деякі організації критично ставилися до наявних механізмів координації, називаючи їх неефективними. Робочі та координаційні групи, очолювані міжнародними організаціями, іноді розглядалися як створені виключно для міжнародних суб'єктів. Здається, існувала також відособленість між міжнародними та національними суб'єктами, причому кожна з цих груп висловлювала занепокоєння з приводу небажання іншої координувати дії та/або надання нею неправильних чи недієвих повідомлень. Ці настрої підкреслюють необхідність покращення комунікації та налагодження співпраці між міжнародними та національними організаціями, оскільки, зрештою, усі вони працюють на ту саму мету.

Під час інтерв'ю пролунали твердження, що спільна інформаційна панель, таблиця чи список сприятимуть покращенню координації. Учасники розуміли, що в межах СУІМПД існує інформаційна панель щодо заходів ІРВНП, яка показує загальну статистику щодо кількості занять і кількості бенефіціарів із розбивкою за віком і статтю, з можливістю фільтрації за регіоном, оператором і датою. Утім, ця інформаційна панель не включала дані від несертифікованих організацій.

Врешті-решт, в Україні є маса матеріалів із ІРВНП. Це включає друковані матеріали, як-от плакати, брошури та комікси, електронні навчальні курси та матеріали, адаптовані для соціальних мереж. Кілька респондентів заявили, що оператори ІРВНП мали б ділитися своїми матеріалами. Робоча група з ІРВНП має спільний диск матеріалів з ІРВНП, хоча незрозуміло, наскільки ці матеріали актуальні чи вичерпні.

Зміна поведінки

Заходи ІРВНП спрямовані на сприяння зміні поведінки, щоб населення, що зазнає впливу вибухонебезпечних предметів, перейшло до більш безпечної поведінки. З огляду на це використання методик соціальних змін і зміни поведінки та повідомлень із цією метою є основоположним елементом заходів ІРВНП. В Україні методики зміни поведінки, як повідомляється, застосовуються до ІРВНП такими шляхами: шляхом підкреслення важливості поширення повідомлень про більш безпечну поведінку, шляхом адаптації повідомлень до потреб конкретних груп ризику та шляхом усунення перешкод для зміни поведінки та просування факторів, що сприяють такій зміні. Деякі респонденти також повідомили, що їхні організації базували свої заходи ІРВНП на теоріях і моделях комунікаційних заходів для суспільних та поведінкових змін і використовували педагогічні методики та методи навчання дорослих для підвищення ефективності своєї діяльності. Загалом складалося враження, що рівень розуміння принципів комунікаційних заходів для суспільних та поведінкових змін був вищим серед організацій, які мали досвід маркетингу та комунікацій. Хоча всі респонденти повідомили про донесення ними повідомлень про зміну поведінки, усі вони також заявили, що загалом повідомлення ІРВНП були надто зосереджені на розпізнаванні вибухонебезпечних предметів.

В Україні існує особливо висока потреба в поширенні повідомлень, розроблених на основі методик зміни поведінки. Зображення небезпечної поведінки як героїчної та сміливої є масовим явищем у інтернеті. Так, проведене 2023 року дослідження знань, ставлення, поведінки та практик показало, що під час обговорень у фокус-групах поняття сміливості згадувалася неодноразово. А у 2022 році український уряд провів ребрендинг своїх внутрішніх і зовнішніх комунікацій, поклавши в їх основу сміливість українського народу. Хоча пропагування культурних цінностей хоробрості, мужності та стійкості в важкий час є позитивним явищем, воно може спонукати українських громадян, і насамперед чоловіків, іти на невиправдані ризики при контакті з вибухонебезпечними предметами.⁷ Проте надавачі послуг ІРВНП можуть використовувати хоробрість і пов'язані з нею культурні цінності для сприяння безпечнішій поведінці за допомогою поширення адаптованих повідомлень. В Україні є умови для адаптації та таргетування повідомлень ІРВНП, і цими умовами слід скористатися. Критичний аналіз даних із бази української СУІМГД можна поєднати з використанням методик зміни поведінки.

Повідомлялося, що надання людям альтернативних джерел засобів до існування спричинило б найбільші зміни поведінки. Це підтверджується вищезазначеним дослідженням знань, ставлення, поведінки та практик (2023), яке визначило професію людини як значний рушійний фактор ризикованої поведінки. Опитування показало, що 50,1 відсотка опитаних пенсіонерів, 37,6 відсотка безробітних респондентів і 36,4 відсотка працівників сільського господарства демонстрували ризиковану поведінку.⁸ Наразі проект, що реалізується в Харківській та Миколаївській областях Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН та Всесвітньою продовольчою програмою, допомагає родинам сільських мешканців та дрібним сільськогосподарським виробникам повернутися до самозабезпечення. Дві організації ООН у координації зі Швейцарським фондом протимінної діяльності, українським урядом, організаціями з продовольчої безпеки та забезпечення засобів до існування та місцевою владою очищають сільськогосподарські землі та повертають їх до продуктивного використання, запобігаючи нещасним випадкам, спричиненим вибухонебезпечними боєприпасами, та надаючи допомогу в здобутті засобів до існування.⁹

7 Grené, Marie, KABP Survey Report: Ukraine, 2023, Danish Refugee Council and Humanity and Inclusion, 2023, сторінка 63.

8 Grené, Marie, KABP Survey Report: Ukraine, 2023, Danish Refugee Council and Humanity and Inclusion, 2023, сторінка 53.

9 FAO та WFP, FAO-WFP agricultural livelihoods and mine action in Ukraine, 26 квітня 2024.

Вимірювання

Серед респондентів існував консенсус, що наявні підходи до вимірювання діяльності з ІРВНП в Україні не зосереджуються на віддалених результатах і, у найкращому випадку, вимірюють лише безпосередні результати. Представники залучених до ІРВНП організацій повідомили, що їхні індикатори рівня безпосередніх результатів включали розділені дані про кількість охоплених людей, кількість проведених занять із ІРВНП та кількість відвідувань веб-сайту. Підвищення рівня знань згадувалося і як безпосередній, і як віддалений результат. Хоча деякі респонденти повідомили про зміну поведінки як про віддалений результат, більшість сказали, що зміну поведінки неможливо виміряти або що вони не знають, як це виміряти. Більше того, оскільки вимірювання віддалених результатів, як правило, є довгостроковим заходом, більшість респондентів повідомили, що їхні організації не мають достатнього тривалого фінансування, щоб мати змогу це зробити. Жодна організація не повідомляла про наявність конкретної теорії змін для ІРВНП, а кілька респондентів заявили, що вони не знають, що таке теорія змін.

ВИСНОВОК

Україна безсумнівно потребує ІРВНП. Кілька респондентів визнали, що забруднення вибухонебезпечними предметами буде проблемою, з якою Україна стикатиметься протягом життя кількох наступних поколінь, навіть якщо бойові дії будуть негайно припинені. Таким чином, дуже важливо, щоб ІРВНП фінансувалося та здійснювалося протягом життя кількох наступних поколінь в Україні.

В Україні вже існує міцний сектор протимінної діяльності, який очолюється українським урядом та підтримується на міжнародному рівні, зокрема фінансово. Враховуючи масштаби нового забруднення та збільшення обсягів заходів ІРВНП, ефективне управління сектором протимінної діяльності та координація його роботи є принципово важливими. Складається враження, що все ще існує потреба в чіткішому розумінні архітектури ІРВНП в Україні. Так, серед українських органів влади є багато організацій, які відіграють певну роль у ІРВНП, і необхідно чіткіше визначити ролі, обов'язки та повноваження цих організацій щодо прийняття рішень. Крім того, після розподілу ролей і обов'язків між суб'єктами, їм необхідно виділити достатні ресурси, і, за необхідності, провести спеціальне навчання, щоб дати персоналу можливість виконувати свої завдання. Наприклад, респонденти згадували про недостатнє управління якістю в Україні; відповідно, було б корисно збільшити обсяг ресурсів для управління якістю ІРВНП та супроводити таке збільшення відповідним навчанням.

Враховуючи те, що міжнародна підтримка гуманітарної протимінної діяльності в Україні після повномасштабного вторгнення зросла, для забезпечення ефективного використання ресурсів необхідна координація роботи різних операторів ІРВНП в країні. В Україні, як здається, не існує узгодженої системи координації, і повідомлялося про дублювання зусиль. Координація заходів ІРВНП додатково ускладнюється наявністю несертифікованих учасників ІРВНП, які формально не залучені до жодної системи координації. Хоча широке використання цифрового ІРВНП заслуговує високої похвали з технічної точки зору в такій ситуації, як українська, його складно координувати, і паралельно існують кілька цифрових платформ того ж самого типу, розроблених різними надавачами послуг ІРВНП. Необхідно усунути будь-які розбіжності між міжнародними та національними, сертифікованими та несертифікованими організаціями та іншими зацікавленими сторонами ІРВНП, особливо коли всі вони працюють на ту саму гуманітарну мету. Коли всі вони координуватимуть свою діяльність, у тому числі щодо сфер діяльності, матеріалів і повідомлень, а також обміну технічним досвідом щодо ІРВНП, соціальних і поведінкових змін, комунікацій, освіти, навчання та інших пов'язаних навичок, це може принести лише користь.

Одним із багатьох способів забезпечення кращої якості та координації ІРВНП є сертифікація та застосування національних стандартів протимінної діяльності. Уже багато зроблено для прояснення процесу сертифікації, але проходження сертифікації залишається величезною проблемою для невеликих операторів із меншими фінансовими та людськими ресурсами.

Слід зазначити, що особи, які йдуть на ризик навмисно чи вимушено потребують не лише простого поширення повідомлень у сфері ІРВНП, щоб змінити свою поведінку. Партнерства з суб'єктами гуманітарної діяльності

та допомоги розвитку, які можуть запропонувати альтернативи навмисній/вимушеній ризикованій поведінці, є одним із методів подолання цієї проблеми. Застосування підходів соціальних і поведінкових змін до ІРВНП також може допомогти. Хоча наразі більшість індикаторів, які використовуються в Україні, є індикаторами рівня безпосередніх результатів, що цілком зрозуміло з урахуванням контексту, вимірювання на рівні більш віддалених результатів можуть допомогти визначити результативність різних підходів до ІРВНП, і для відстеження змін у поведінці слід заохочувати такі вимірювання та сприяти їм.

Слід зазначити, що сектор ІРВНП в Україні вже є високорозвиненим. Цьому сприяють добре налагоджена СУІМГД, велика кількість доступних даних, якісно розроблені матеріали ІРВНП та наявний досвід. Відтак у країні вже є потенціал для більш результативного та ефективного ІРВНП.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

На основі інтерв'ю та проведеного дослідження документів було розроблено такі рекомендації з метою сприяння більш результативній та ефективній роботі з ІРВНП в Україні. Ці рекомендації є загальними радше ніж націленими на конкретних суб'єктів.

Поліпшити координацію між зацікавленими сторонами та заходами ІРВНП: було одностайно визнано, що координація є необхідною та корисною, але поточна структура ускладнює координацію та перетворює її на тягар. Оскільки існували дуже різні погляди на вимоги до координації, пропонується провести семінар під керівництвом уряду України за участю відповідних зацікавлених сторін, щоб обговорити, як саме слід поліпшити координацію. Темі для розгляду можуть включати доступ до буферної зони для груп ІРВНП, інтеграцію або сертифікацію несертифікованих надавачів послуг ІРВНП та координацію цифрової діяльності.

Зробити процес сертифікації більш доступним: щоб уможливити сертифікацію невеликих організацій і гарантувати, що всі надавачі послуг ІРВНП сертифіковані, можна обговорити впровадження спрощеного процесу сертифікації, особливо враховуючи поточний гуманітарний імператив ІРВНП. Інша пропозиція передбачає тимчасову сертифікацію ІРВНП, у межах якої запроваджується спрощений та прискорений процес сертифікації на найближчий час, що дає організаціям час для підготовки заявки на повну сертифікацію.

Посилити інтеграцію повідомлень ІРВНП у дії інших секторів: поточні заходи з ІРВНП зосереджені в основному на розпізнаванні вибухонебезпечних предметів та поширенні повідомлень про безпечнішу поведінку, але такий підхід не підходить для груп, які навмисно/вимушено ідуть на ризик. Координація з іншими суб'єктами гуманітарної діяльності та допомоги розвитку для вирішення конкретних проблем, які змушують людей брати участь у небезпечній поведінці, може дозволити надавачам послуг ІРВНП охопити додаткові групи осіб, що йдуть на ризик. Координація з іншими суб'єктами гуманітарної діяльності та допомоги розвитку також може розширити доступ до буферної зони та до лінії фронту, якщо надавачі послуг ІРВНП об'єднуються з суб'єктами, які мають туди доступ.

Впровадити більше стратегій зміни поведінки: крім того, пропонується використовувати більше методів зміни поведінки при поширенні повідомлень ІРВНП. Наприклад, можна провести комплексний аналіз перешкод на шляху змін поведінки та факторів, що сприяють таким змінам в Україні, а потім адаптувати повідомлення за результатами аналізу.

Удосконалити аналіз зібраних даних: в Україні є дуже хороший набір даних щодо ІРВНП, але додатковий аналіз цих даних може допомогти підвищити загальну результативність ІРВНП. Наприклад, більша увага до аналізу даних може дозволити виявити, чому чоловіки частіше за жінок стають постраждалими від вибухонебезпечних предметів, і покращити таргетування ІРВНП та повідомлення в межах ІРВНП. Крім того, встановлення того факту, що в Україні контакт із вибухонебезпечними предметами іноді сприймається як героїчна поведінка, є потенційно важливим і може призвести до дискусії про те, як найкраще змінити повідомлення, щоб протистояти цьому поєднанню, як здається, безрозсудності та дезінформації.¹⁰ Подібним чином більш детальний аналіз даних повинен уможливити встановлення міцніших зв'язків між ІРВНП та програмами надання альтернативних засобів до існування, щоб обмежити випадки навмисної ризикованої

¹⁰ Використовувати розроблені ЮНІСЕФ терміни для ризикованої поведінки.

поведінки через бідність. Аналіз даних із розбивкою за статтю, віком та інвалідністю може бути додатково використаний для покращення планування, визначення пріоритетів і, можливо, вдосконалення матеріалів ІРВНП для посилення їх впливу на конкретні цільові групи.

Розробити технічні настанови для ІРВНП: необхідно розробити конкретні настанови та поширити їх у спільноті ІРВНП з метою подальшої гармонізації ІРВНП по всьому сектору. Вони можуть, наприклад, включати конкретні настанови щодо повідомлень у межах ІРВНП та розробки матеріалів ІРВНП. ІРВНП уже охоплено в одному з розділів українських національних стандартів протимінної діяльності. Цей розділ, однак, залишається досить загальним за змістом, і його варто оновити, у тому числі для більшої технічної ясності. Було б також корисно опублікувати цей розділ як окремий стандарт протимінної діяльності щодо ІРВНП та надати до нього безкоштовний доступ.

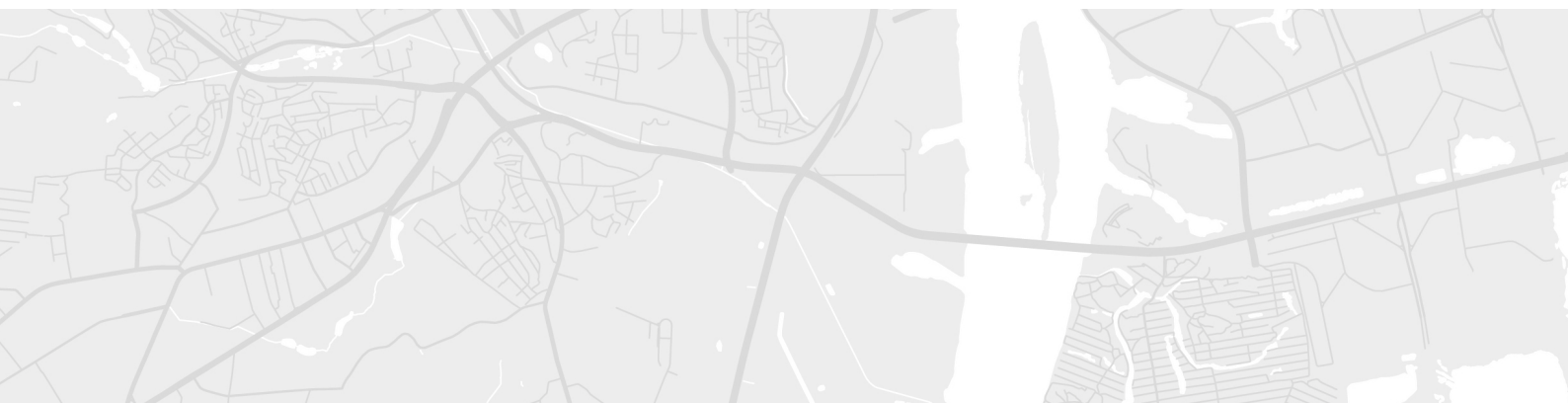
Забезпечити більше можливостей для розбудови спроможностей і навчання для всіх зацікавлених сторін: ясно, що високомотивовані організації проводять багато якісної роботи з ІРВНП. Тим не менш, зберігається потреба в урегулюванні неофіційного статусу несертифікованих організацій, які надають послуги ІРВНП. Багато респондентів сказали, що вони вітали б підтримку, в тому числі у розбудові спроможностей, яка дала б їм змогу пройти сертифікацію та скористатися перевагами більшого пулу донорів. Багато з них також виявили інтерес до інформації про управління ІРВНП. Слід розробити серію відкритих для всіх зацікавлених сторін курсів з управління ІРВНП, які охопили б такі теми, як теорія змін, управління бюджетом і написання пропозицій.

Крім того, зважаючи на широке використання повідомлень із соціальних мереж, що зображують небезпечну поведінку, можна проводити навчання належному підходу до повідомлень в сфері ІРВНП для інфлюенсерів із соціальних мереж, новинних журналістів або інших професіоналів, які використовують соціальні мережі в своїй роботі, як засіб підвищення результативності поширення повідомлень у сфері ІРВНП.

Організувати семінари для обміну знаннями: українські організації мають різноманітні технічні знання, у тому числі в сферах ІРВНП, соціальних і поведінкових змін, комунікацій та освіти дорослих і дітей. Можна організувати серію технічних семінарів для всіх залучених до ІРВНП суб'єктів для обговорення різних методологій ІРВНП з опорою на конкретні сфери доказових знань. Слід передбачити створення партнерств між організаціями та особами, що є компетентними в різних сферах.

Інтегрувати вимірювання результатів у ІРВНП: збір даних в Україні загалом поставлено дуже добре, але недостатньо проводиться моніторинг досягнення бажаних результатів та впливу. Нещодавнє ухвалення Національної стратегії протимінної діяльності України та Оперативного плану є гарною основою для обговорення розробки конкретної теорії змін для ІРВНП або показників і засобів перевірки для вимірювання більш віддалених результатів ІРВНП. У тому ж ключі можна провести подальше обговорення стандартизації поточних способів вимірювання заходів та безпосередніх результатів, включаючи спосіб звітування про бенефіціарів.

Забезпечити сталий характер ІРВНП: На жаль, забруднення вибухонебезпечними предметами в Україні буде проблемою багатьох поколінь. Відтак сталий характер ІРВНП є принципово важливим. За наявності такого високорозвиненого сектору, як в Україні, є всі підстави спиратися на національні рішення. Таким чином, слід докласти зусиль, щоб надати пріоритет місцевим підходам до ІРВНП, включаючи можливість сертифікації більшої кількості національних організацій і, як зазначалося вище, забезпечення розбудови спроможностей і навчання та обміну досвідом. Пряма співпраця з міністерствами, наприклад, з Міністерством охорони здоров'я для спрямування постраждалих до спеціалістів або Міністерством освіти для інтеграції повідомлень ІРВНП у шкільну програму, може забезпечити сталий характер цієї роботи.

Женевський міжнародний центр гуманітарного розмінування

Maison de la paix, Tower 3

Chemin Eugène-Rigot 2C

P.O. Box 1300, 1211 Geneva 1, Switzerland

gichd.org

GICHD